



PRO-SKILLS

basic skills for lifelong learning

Sosiaalisesti
huono-osaisten
elinikäiseen
oppimiseen tähtäävä
koulutuskonsepti



ESIPUHE

Sellaisten ihmisten määrä, joilla on vaikea sosiaalinen tausta eikä mitään koulutusta, ja jotka pystyvät vain vaivoin löytämään ensimmäisen työpaikan, on jatkuvasti kasvussa. Aikuiskoulutuksen tarkoituksena on antaa tällaisille ihmisille mahdollisuus suorittaa ylemmän asteen kursseja ja siten parantaa ammatitaitoaan.

Kokemus ja tutkimukset eri puolilla Eurooppaa osoittavat, että aikuiskoulutusta ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia käyttävät useimmiten hyväkseen ihmiset, joilla on jo jonkin verran koulutusta. Sosiaalisesti huonossa asemassa olevia näkyy erittäin harvoin koulutuksessa, ja heillä on vaikeuksia suorittaa kursseja.

Kaikki aikuiskoulutusta ja elinikäistä oppimista tarjoavat laitokset kantavat vastuun siitä, että ne tarjoavat koulutusta myös tälle kohderyhmälle. Poliitikkojen ja muiden päättäjien pitää ottaa tämä huomioon, jotta sosiaalinen tasa-arvo säilyisi elinikäisessä oppimisessä.

PROJEKTI

Eurooppalainen Pro-Skills-projekti myötävaikuttaa omalta osaltaan sosiaalisesti huono-osaisten elinikäisen oppimisen mahdollistamiseen tutkimalla elinikäiselle oppimiselle tärkeitä perustaitoja ja niiden merkitystä.

Projektia tukee Euroopan komission Sokrates / Grundtvik-ohjelma. Projektiin osallistuu organisaatioita seitsemästä Euroopan maasta ja partnerit toimivat asiantuntijoina erilaisilla aloilla: aikuiskoulutus, huumeriippuvuuden ehkäisy, terveyden edistäminen ja urheilutiede. Irti Huumeista ry on osallistunut projektiin Suomesta. Pro-Skills-projekti esittää tässä esitteessä ideoita, joiden avulla on mahdollista tavoittaa tasa-arvoista koulutustarjontaa. **Tämä esite esittää koulutusperiaatteiden edellytyksiä, jotka syntyivät Pro-Skills-projektissa sekä Euroopan konferenssissa Luxemburgissa kesäkuussa 2008. Se korostaa sekä elinikäisen oppimisen tärkeyttä että perustaitojen tarvetta ja tärkeyttä.**

Lisätietoa, käytännöllisiä neuvoja ja konkreettisia koulutus moduuleja löytyy täältä: www.pro-skills.eu.

AIKUISKOULUTUKSEN PERIAATTEIDEN JA ELINIKÄISEN OPPIMISEN EDELLYTYKSET

Seuraavat tulokset syntyivät sekä Pro-Skills-projektista että konferenssisosialistujien ryhmätöistä (Eurooppalaisessa Pro-Skills-konferanssissa Luxemburgissa kesäkuussa 2008). Koulutusperiaatteille ja elinikäiselle oppimiselle voidaan määritellä seuraavia edellytyksiä :

- ▶ **Jokaisella ihmisellä on sama oikeus kouluttautua.** Sosiaalinen huono-osaisuus ei saa vähentää ihmisen elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia.
- ▶ **Koulutuksen tarjoaja on vastuussa siitä, että kaikilla on sama mahdollisuus osallistua.** Koulutuslaitokset kantavat vastuun siitä, että koulutustarjonta soveltuu sosiaalisesti huono-osaiselle kohderyhmälle.
- ▶ **Kouluttajilla pitää olla mahdollisuus toteuttaa itse säädeltyä oppimista.** Erityisesti aikuiskouluttajilla pitäisi olla mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa oppilaan omaa henkilökohtaista oppimisprosessia itsenäisesti.
- ▶ **Henkilökohtaiset, sosiaaliset ja itsehallintataidot pitäisi integroida kaikkeen koulutustarjontaan.** Perustaidot, eli henkilökohtaiset, sosiaaliset ja itsehallintataidot, ovat perusta mille tahansa oppimisprosessille, elinikäiselle oppimiselle, aktiiviselle elämälle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Tämän takia niiden pitäisi olla osana koulutusprosessia jo aikaisessa lapsuudessa ja läpi koko elämän.
- ▶ **Tarvitaan enemmän sovellettua koulutustarjontaa mahdollistamaan huono-osaisten tasa-arvoinen osallistumismahdollisuus elinikäiseen oppimiseen.** Valitettavasti koulutustarjonta ei aina ole sellaista, että se soveltuu huono-osaisille. Uudet pedagogiset opetusmenetelmät, kuten tuottava oppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen ja kokemukseen perustuva oppiminen soveltuvat myös kohderyhmien tarpeisiin.

- ▶ **Perustaitojen opettaminen ei ole ainoastaan oppilaitosten vastuulla. Myös kaikki organisaatiot, jotka tekevät työtä sosiaalisesti huonossa asemassa olevien kanssa, voivat osallistua.** Sosiaaliala, terveysala ja vapaa-ajan toimintoja tarjoavat voisivat tukea perustietojen opettamista ja tarjota sitä omissa koulutuksessaan.
- ▶ **Ihmisille, jotka työskentelevät huono-osaisten kanssa, pitäisi järjestää perustaitojen (jatko) koulutusta.** Tämän takia perustaitojen ja pedagogisten opetusmenetelmien pitäisi olla osa ammatillista koulutusta varsinkin sosiaali- ja koulutusala opiskeleville. Myös vapaaehtoisjärjestöjen koulutuksissa olisi hyvä ottaa tämä asia huomioon.
- ▶ **Yhteistyö alan organisaatioiden välillä on tärkeä.** Ammattilaisten ja järjestöjen yhteistyö auttaa laajentamaan ajatusta elinikäisestä oppimisesta ja perustaidoista paikallisella ja alueellisella tasolla.

Taustatietoa elinikäisestä oppimisesta ja perustaidoista

ELINIKÄINEN OPPIMINEN

Erikoisistunnon loppupäätelmissä maaliskuussa 2000 Euroopan Unionin Neuvosto asetti itselleen seuraavalle vuosikymmenelle erittäin kunnianhimoisen tavoitteen: Euroopan yhteisöstä on tultava ”[...] maailman kaikkein kilpailukykyisin ja dynaamisin tietopohjainen talousalue”, talousalue, joka [...] ”pystyy saavuttamaan kestäväää taloudellista kasvua, enemmän ja parempia työpaikkoja ja suurempaa sosiaalista koheesiota.” (Euroopan Unionin Neuvosto, 2000). Elinikäistä oppimista pidetään yhtenä merkittävimmistä strategioista tämän tavoitteen saavuttamisessa, “[...] ei vain **kilpailukyvyn ja työllistävyyden** kannalta, vaan myös **sosiaalisen integraation, aktiivisen kansalaisuuden ja henkilökohtaisen kehityksen** kannalta”.

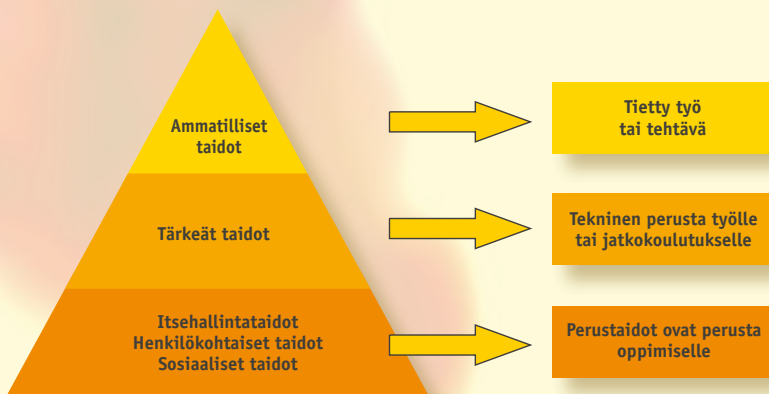
Miksi elinikäinen oppiminen ja sen pedagogiset näkökannat ovat niin tärkeitä?

- ▶ **Uudet tietotekniikka- ja kommunikaatioteknologiat:** Varsinkin Internetin ja multimediaesitysten ansiosta oppijalla on käytössään valtava määrä tietoa. Tämä tekee oppimisesta aikaan ja paikkaan sitomatonta. Jotta oppija pystyisi käyttämään näitä uusia resursseja parhaalla mahdollisella tavalla hyväkseen, hänen on opittava organisoimaan ja hallinnoimaan oppimisprosessiaan itse.
- ▶ **Aktiivinen elämä:** Elinikäisen oppimisen avulla kansalaiset pystyvät osallistumaan aktiivisesti sosiaaliseen ja talouselämään ja näin vaikuttamaan merkittävästi siihen yhteiskuntaan, jossa he elävät. Lisäksi täysin taloudellisen aspektin, pätevän työvoiman, kautta elinikäinen oppiminen vaikuttaa ensimmäisenä sosiaaliseen integraatioon ja siten henkilön sosiaaliseen koheesioon edesauttaen näin hänen psykologista terveyttään ja hyvinvointiaan.
- ▶ **Psykologinen terveys:** Maailman terveysjärjestö WHO (2001) määrittelee psykologisen terveyden ”hyvinvoinnin tilaksi, jossa henkilö pystyy toimimaan kykijensä mukaisesti, kestävään elämän normaalin stressin, työskentelemään tuottavasti ja menestyksekkäästi ja antamaan oman panoksensa omalle yhteisölleen.” Oppiminen, aktiivinen ympäröivään elämään osallistuminen ja valmius ottaa vastuu omasta kehittämisestään ovat merkittäviä psykologisen terveyden indikaattoreita. Tämä tarkoittaa siis sitä, että oppimishalun ja terveyden välillä on yhteys.

PERUSTAITOT JA NIIDEN MERKITYS ELINIKÄISELLE OPPIMISELLE

Elinikäinen oppiminen on hyvin monimutkainen prosessi: oppijan on asetettava itselleen relevantteja ja realistisia tavoitteita, etsittävä ja valittava oppimismahdollisuuksia ja kursseja, mahdollisesti otettava yhteyttä opetuslaitoksiin, opettajiin tai kouluttajiin, osattava hoitaa oppimisprosessi onnistuneesti, pidettävä yllä motivaatiotaan, voitettava vaikeudet ja esteet, jne. Ilman perustaitoja ja oikeita resursseja, organisointia ja toteutusta kaikki nämä prosessit ovat hyvin vaikeita tai jopa mahdottomia. Perustaidot ovat perusta mille tahansa oppimisprosessille ja henkilökohtaiselle kehitykselle.

Paljon rahaa käytetään huono-osaisten kouluttamiseen, mutta jos perustaitoihin ja sosiaaliseen yhteyteen ei kiinnitetä huomiota, tulos on marginaalisen pieni.



Perustaidot voidaan jakaa kolmeen kategoriaan:

- henkilökohtaiset taidot: tunteet, ajattelu ja henkilöllisyys
- sosiaaliset taidot: yhteistyö- ja kommunikaatiotaidot
- itsehallintataidot: tavoitteiden asettaminen, voimavarojen ja esteiden laskeminen, tehokas suunnittelu jne.

Henkilökohtaiset, sosiaaliset ja itsehallinnan taidot vaikuttavat myös oppimismotivaatioon ja motivaatioon olla aktiivinen osa elinympäristöään ja vaikuttaa sen puolesta. Motivaatio on monimutkainen emotionaalisten ja kognitiivisten prosessien yhteisvaikutus. Uudet tilanteet voivat herättää tunteita, kuten uteliaisuutta tai ahdistusta. Taitoja ja resursseja arvioidaan suhteessa odotuksiin, ja omia menestymismahdollisuuksia ja vaihtoehtoisia toimintatapoja punnitaan (usko omaan kykyihän).

Pelkkä aikomus saavuttaa tavoite ei yleensä riitä varsinaiseen toimintaan. Omaan koulutukseen tähtäävän toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan motivaatiota, mutta sen lisäksi aikomuksen muuttaminen toiminnaksi ja **motivaation ylläpitäminen** toteutusprosessin aikana ovat erittäin tärkeitä. Tätä tarkoitetaan termillä **tahto**. Tahtoprosessin alueita ovat muun muassa aktiiviseksi muuttuminen, keskittyminen yhteen tehtävään, käytävissä olevien resurssien valjastaminen käyttöön, vaikeuksien voittaminen ja sitkeästi asetettujen tavoitteiden mukaan toimiminen.



Motivaatio liittyy myös yksilön arvoihin ja identiteettiin. Jos oppiminen ja koulutus eivät merkitse mitään, ihminen ei todennäköisesti ole motivoitunut käyttämään siihen aikaa ja energiaa. Arvot kehittyvät yleensä kulttuurisissa ja sosiaalisissa ryhmissä, eli niillä voi olla juurensa sekä suuremmissa yhteiskunnassa että pienemmissä alakulttuureissa. Jos tekemisemme ovat arvojemme mukaisia, tekeminen on myös identiteettimme ilmentymä. Jos toisaalta joudumme toimimaan omien arvojemme vastaisesti – ja siten oman identiteettimme vastaisesti – motivaatio on yleensä vähäistä.

Pro-Skills-projektin tiimi suoritti neljä pilottikoulutusta eri maissa. Niistä projektitiimi sai uusia kokemuksia sosiaalisesti huono-osaisten kanssa työskentelystä.

JULKAISIJAT

Centre de Prévention des Toxicomanies
(CePT)
8-10, rue de la Fonderie
L-1531 Luxemburg

Zentrum für empirische pädagogische Forschung
(zefp) (Centre for Educational Research)
Bürgerstr. 23
D-76829 Landau, Saksa

© 2008 CePT, Luxemburg

KIRJOITTAJAT

Cristina Bergo, Claudia Jung, Uwe Ch. Fischer, Ann-Mari Bergström, István Bogdándi, Eva Hegyiné Gombkötő, Matej Košir, Thérèse Michaelis, Bernadette Morand-Aymon, Dorothee Nägele, Angela Passa, Carlos Paulos, Jan Ries;

PRO-SKILLS PARTNERS



**Centre de prévention des
toxicomanies (CePT)**
Luxembourg (Luxembourg)



**Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)**
Landau (Saksa)



Azienda Sanitaria Locale (ASL)
Milano (Italia)



**Fédération suisse pour
la formation continue (FSEA)**
Lausanne (Sveitsi)



**Protasi-Movement
for another lifestyle**
Patras (Kreikka)



**Institute for Research and
Development "Utrip"**
Grosuplje (Slovenia)



**Hochschule Fulda, University
of Applied Sciences**
Fulda (Saksa)



Wilde Bühne
Stuttgart (Saksa)



Irti Huumeista Ry
Helsinki (Finland)



**Megyei Egészség Kulturát
Koordináló Alapítvány (MEKKA)**
Nyíregyháza (Unkari)



Euroopan komissio tukee tätä projektia. Euroopan komissio tai kukaan sen puolesta toimiva henkilö ei ole vastuussa tämän käsikirjan tietojen käytöstä.